

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่องนี้ เป็นการศึกษาและเปรียบเทียบการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยตามลำดับดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. สมมติฐานการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. สรุปผลการวิจัย
5. อภิปรายผลการวิจัย
6. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานในแต่ละด้านของ โรงเรียนวิถีพุทธสังกัดกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาจังหวัดนครศรีธรรมราช

สมมติฐานของการวิจัย

ครูและผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีวุฒิทางการศึกษาต่างกัน และมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้อำนวยการ โรงเรียนและครูผู้สอน โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดนครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2555 ผู้อำนวยการ โรงเรียน 9 คน ครูผู้สอน 240 คน รวมเป็น 249 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบวัดเจตคติของ Likert แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลสถานภาพของผู้อำนวยการและครูผู้สอน โรงเรียน ตอนที่ 2 ข้อมูลการดำเนินงานของผู้อำนวยการและครูผู้สอน โรงเรียนที่เกี่ยวกับการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธ ใน โรงเรียนสังกัด

กลุ่มการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีรูปแบบการตอบเป็นมาตรา ส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล นำหนังสือของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชถึงผู้อำนวยการ ทั้ง 9 โรงเรียนเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการออกหนังสือ เพื่อแจ้งไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ความช่วยเหลือในการให้ข้อมูล และการตอบแบบสอบถาม จากนั้นดำเนินการจัดส่งแบบสอบถาม ไปตามโรงเรียนตามขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง โดยขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหาร/ ครู/เจ้าหน้าที่ของโรงเรียนต่างๆ ด้วยตนเอง พร้อมกับหนังสือชี้แจงและขออนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม ตามกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 9 โรงเรียนวิถิปุทธสังกัดกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามลำดับในช่วงเวลา 1 สัปดาห์ นัดวันเก็บแบบสอบถามด้านชุมชน ตามโรงเรียนนั้นๆ เก็บรวบรวมไว้ที่โรงเรียนนัดหมายวันที่จะเก็บแบบสอบถาม จัดเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยการโทรศัพท์ถาม ความเรียบร้อยก่อนวันนัดเก็บ 2 วัน และไปเก็บด้วยตนเองในทุกโรงเรียนตามที่แจกจ่ายแบบสอบถาม สุดท้ายนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม มาตรวจสอบความสมบูรณ์และนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้ 1) ข้อมูลสถานภาพของผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียน โดยหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ 2) ข้อมูลการดำเนินงานของผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนที่เกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถิปุทธ ในโรงเรียนสังกัดกลุ่มการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นรายข้อ รายด้าน และโดยรวม 3) เปรียบเทียบการดำเนินงานโรงเรียนวิถิปุทธ สังกัดกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยการทดสอบค่าที่ (t-test) แบบ Independent Sample โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) เปรียบเทียบการดำเนินงานโรงเรียนวิถิปุทธ สังกัดกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตาม จำแนกตามประสิทธิภาพการทำงาน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One – Way ANOVAs Analysis of Variance)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การดำเนินงานโรงเรียนวิถิปุทธ สังกัดกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า สรุปโดยภาพรวมมีการดำเนินงานในการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แต่ละด้านมีการดำเนินงานในการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามประเภทการดำเนินงาน และวุฒิการศึกษา พบว่า

ความแตกต่างของการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามวุฒิการศึกษา มีการดำเนินงานในการปฏิบัติโดยภาพรวมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับรายด้าน พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกด้าน

ความแตกต่างของการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามประเภทการดำเนินงาน มีการดำเนินงานในการปฏิบัติโดยภาพรวมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับรายด้าน พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเมื่อทดสอบเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยค่าสถิติ LSD ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่าประเภทการดำเนินงานมีความแตกต่างต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยประเภทการดำเนินงานต่ำกว่า 5 ปี และประเภทการดำเนินงาน 10 ปีขึ้นไปแตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดนครศรีธรรมราช มีประเด็นที่ได้นำมาอภิปรายผลดังนี้

1. การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า สรุปโดยภาพรวมมีการดำเนินงานในการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าแต่ละด้านมีการดำเนินงานในการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ด้านกายภาพ การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดนครศรีธรรมราช มีการดำเนินงานในการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ในด้านกายภาพ ข้อที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ โรงเรียนได้ดำเนินการจัดอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาให้มีความสะอาดร่มรื่น ปลอดภัย สงบและใกล้ชิดธรรมชาติ โรงเรียนได้ดำเนินการจัดบริเวณสถานศึกษาปราศจากสิ่งเสพติด อบายมุข สิ่งมอมเมาทุกชนิด และโรงเรียนได้ดำเนินการจัดประดิษฐานพระพุทธรูปประจำโรงเรียนและประจำห้องเรียนอย่างเหมาะสม ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธานี ภูสวดศรี (2550) ศึกษาเรื่องศึกษาสภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผลการวิจัยที่พบว่าสภาพ

การดำเนินงาน โรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 รวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับระดับการปฏิบัติจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ด้านกิจกรรมพื้นฐานชีวิต ด้านการเรียนการสอน ด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม และด้านการบริหารจัดการ ตามลำดับ

ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต การดำเนินงาน โรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดนครศรีธรรมราช มีการดำเนินงานในการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ในด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ข้อที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ โรงเรียนได้ส่งเสริมให้นักเรียนมีความกตัญญูทวดเวทิต ต่อผู้มีพระคุณและหาโอกาสตอบแทนบุญคุณ โรงเรียนได้ส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตใจเมตตา กรุณา มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละ และโรงเรียนได้ส่งเสริมให้นักเรียนระลึกและศรัทธาในพระรัตนตรัยเป็นประจำและในโอกาสสำคัญอย่างต่อเนื่องเป็นวิถีชีวิต ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธาณี ภูสวดศรี (2550) ศึกษาเรื่องศึกษาศาภาพการดำเนินงาน โรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผลการวิจัยที่พบว่าสภาพการดำเนินงาน โรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 รวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับระดับการปฏิบัติจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ด้านกิจกรรมพื้นฐานชีวิต ด้านการเรียนการสอน ด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม และด้านการบริหารจัดการ ตามลำดับ

ด้านการเรียนการสอน การดำเนินงาน โรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดนครศรีธรรมราช มีการดำเนินงานในการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ในด้านการเรียนการสอน ข้อที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ โรงเรียนได้สนับสนุนให้ครูนำนักเรียนไปเรียนรู้ที่วัดหรือศาสนสถานที่ใช้เป็นแหล่งการเรียนรู้ประจำของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนได้ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข และโรงเรียนได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการพุทธธรรม (สอดแทรกคุณธรรม) และหลักไตรสิกขาในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธาณี ภูสวดศรี (2550) ศึกษาเรื่องศึกษาศาภาพการดำเนินงาน โรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าสภาพการดำเนินงาน โรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 รวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับระดับการปฏิบัติจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ด้านกิจกรรมพื้นฐานชีวิต ด้านการเรียนการสอน ด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม และด้านการบริหารจัดการ ตามลำดับ

ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ การดำเนินงาน โรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดนครศรีธรรมราช มีการดำเนินงานในการปฏิบัติ

อยู่ในระดับมาก ในด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ข้อที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ โรงเรียนได้พัฒนาความรู้ความเข้าใจในพระรัตนตรัยและศรัทธาในพระพุทธศาสนา โรงเรียนได้ส่งเสริมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร อ่อนน้อม ถ่อมตน เคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน ทั้งครูต่อนักเรียน ครูต่อครู นักเรียนต่อนักเรียน และครูต่อผู้ปกครอง โรงเรียนได้จัดกิจกรรมให้บุคลากรมีความซื่อสัตย์และจริงใจในการปฏิบัติงาน และโรงเรียนได้ส่งเสริมบุคลากรและนักเรียนให้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้อื่น ยกย่องเชิดชูกระทำความดีเป็นประจำ ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระทรงศักดิ์ แอ๊ดสกุล (2552) ทำการวิจัย เรื่อง สภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานของผู้อำนวยการโรงเรียนวิถิพุทธโดยจำแนกตาม เพศ วุฒิทางการศึกษาและประสบการณ์การบริหารงาน พบว่าไม่พบความแตกต่าง ปัญหา อุปสรรคการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธของผู้อำนวยการโรงเรียน พบว่านักเรียนไม่สามารถรู้เข้าใจเหตุผลและได้ประโยชน์ตามหลัก คุณค่าแท้ ตามหลักไตรสิกขาได้อย่างถูกต้อง

ด้านบริหารจัดการ การดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดนครศรีธรรมราช มีการดำเนินงานในการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ในด้านบริหารจัดการ ข้อที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ โรงเรียนได้ร่วมมือกับผู้ปกครอง วัดและชุมชน เพื่อพัฒนาผู้เรียนและชุมชน และโรงเรียนได้รับความเชื่อมั่นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (บ้าน วัด ราชการ) โรงเรียนได้ปลูกฝังศรัทธา สร้างเสริมปัญญาในพระพุทธศาสนาให้เกิดขึ้นกับบุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง และโรงเรียนได้ส่งเสริมให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายธรรมนูญหรือแผนกลยุทธ์ที่มีจุดเน้นการพัฒนาโรงเรียนวิถิพุทธ โรงเรียนได้แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน แต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธและบริหารดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายคือ บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) มีส่วนร่วม และโรงเรียนส่งเสริมให้บ้านและชุมชนมีสมาชิกที่ดีและไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอบายมุขทั้งปวง ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระทรงศักดิ์ แอ๊ดสกุล (2552) ทำการวิจัย เรื่อง สภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานของผู้อำนวยการโรงเรียนวิถิพุทธโดยจำแนกตาม เพศ วุฒิทางการศึกษาและประสบการณ์การบริหารงาน พบว่าไม่พบความแตกต่าง ปัญหา อุปสรรคการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธของผู้อำนวยการโรงเรียน พบว่านักเรียนไม่สามารถรู้เข้าใจเหตุผลและได้ประโยชน์ตามหลัก คุณค่าแท้ ตามหลักไตรสิกขาได้อย่างถูกต้อง ดังนั้นผู้อำนวยการโรงเรียนและครูผู้สอน เห็นตรงกันว่าการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ

โดยคำนึงถึงนักเรียน การอยู่ใกล้ชิดครูเพื่อรับคำแนะนำสั่งสอนที่ดีในการดำเนินชีวิตตามหลักธรรม มีการปฏิบัติในระดับมาก ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการมีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนให้โรงเรียนวิถีพุทธ สามารถดำเนินการจัดปัจจัยต่างๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วยจัดสภาพทางกายและองค์ประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง อันจะนำไปสู่ปัจจัยในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักปัญญาวัชรธรรม 4 ประการคือการอยู่ใกล้คนดี ใกล้ผู้รู้ มีข้อมูล มีสื่อที่ดี (สัปปุริสสังเสวะ) การใส่ใจศึกษาเล่าเรียนโดยมีฐานของหลักสูตรการเรียนการสอนที่ดี (สัทธัมมัสครสวนะ) การมีกระบวนการคิดที่ดี คิดถูกวิธี และมีสภาพและบรรยากาศที่ส่งเสริม (โยนิโสมนสิการ) และปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรมหรือนำความรู้ไปใช้ในชีวิตได้อย่างเหมาะสม (ธมมานุธัมมาปฏิบัติ) ทำให้โรงเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามประเภทกรรมการทำงาน และวุฒิการศึกษา พบว่า

ความแตกต่างของการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามวุฒิการศึกษา มีการดำเนินงานในการปฏิบัติโดยภาพรวมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับรายด้านพบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกด้าน งานวิจัยครั้งนี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ผู้อำนวยการ โรงเรียนและครูผู้สอนที่มีความแตกต่างกันในด้านวุฒิการศึกษา มีการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดนครศรีธรรมราชแตกต่างกัน ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าทั้งผู้อำนวยการ โรงเรียนและครูผู้สอนที่อยู่ในแวดวงการศึกษาต่างก็มีจุดมุ่งหมายในวิชาชีพครู เพื่อที่จะพัฒนาการศึกษาและพัฒนาประเทศให้เจริญ

ความแตกต่างของการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามประเภทกรรมการทำงาน มีการดำเนินงานในการปฏิบัติโดยภาพรวมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับรายด้านพบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเมื่อทดสอบความแตกต่างของการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดนครศรีธรรมราช ในด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต จำแนกตามประเภทกรรมการทำงาน ระหว่างผู้ที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี 5 – 10 ปี และ 10 ปีขึ้นไป พบว่ามีการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดนครศรีธรรมราชแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเมื่อทดสอบเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยค่าสถิติ LSD

ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่าประสพการณ์การทำงานมีความแตกต่างต่อการดำเนินงาน โรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดกลุ่ม โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยประสพการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปี และประสพการณ์การทำงาน 10 ปีขึ้นไปแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จรัส เพชรดี (2549) ได้ทำการวิจัยเรื่องการดำเนินงานตามโครงการ โรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานตามตำแหน่งหน้าที่ปฏิบัติงานระหว่างผู้อำนวยการ โรงเรียนและครูผู้สอน ไม่แตกต่างกันแต่ระดับการดำเนินงานด้านกิจกรรมพื้นฐาน วิถีชีวิตและด้านการเรียนการสอนแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุปิ่น เศษประเสริฐ (2550) ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการ โรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่าการศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธของผู้บริหารและครูผู้สอน ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารสูงกว่าครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธ โดยรวมและรายด้าน ปฏิบัติการอยู่ในระดับสูงมาก แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารจำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยภาพรวม มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีเพียงด้านเดียว คือ ด้านการเรียนการสอน ปฏิบัติการอยู่ในระดับมาก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอน ในโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่าความคิดเห็นของครูผู้สอนจำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยภาพรวม ปฏิบัติการอยู่ในระดับมาก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิชัย วีระวัฒน์ (2549) ศึกษาการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่าการทำงาน โรงเรียนวิถิพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวม และด้านปัจจัยนำเข้าด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านผลกระทบ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การดำเนินงาน โรงเรียนวิถิพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดชลบุรี โดยรวมและด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิตและด้านผลกระทบ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพร พงษ์เสถียรศักดิ์ (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาค้นคว้าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการประพฤตินตามคุณธรรมในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ที่เรียนหลักสูตรในพระพุทธศาสนาด้วยการสอนแบบ โยนิโสมนสิการกับการสอนแบบ

ไตรสิกขา ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนด้วยหลักธรรมในพระพุทธศาสนาด้วยการสอนแบบ โยนิโสมนสิการกับการสอนแบบไตรสิกขา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน นักเรียนที่เรียน หลักธรรมในพระพุทธศาสนาด้วยการสอนแบบโยนิโสมนสิการกับการสอนแบบไตรสิกขา มีการประพฤติกรรมตนตามคุณธรรมในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน นักเรียนที่เรียน หลักธรรมในพุทธศาสนาด้วยการสอนแบบโยนิโสมนสิการมีการประพฤติตนตามคุณธรรม ในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และนักเรียนที่เรียนหลักธรรมในพระพุทธศาสนาด้วยการสอนแบบไตรสิกขาประพฤติตนตามคุณธรรม ในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริรักษ์ สนใจ (2549) จากการวิจัยศึกษาเรื่องการศึกษาการดำเนินการจัด สภาพของสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ “โรงเรียนวิถีพุทธ” ในจังหวัดจันทบุรี พบว่าผู้บริหารและ ครูที่มี ตำแหน่ง อายุ วุฒิการศึกษา ละประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกัน มีการดำเนินการจัด สภาพของสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ “โรงเรียนวิถีพุทธ” แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้บริหารและครูที่มีเพศต่างกันมีการดำเนินการการจัดสภาพของสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ “โรงเรียนวิถีพุทธ” ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และขนาดของสถานศึกษาที่ต่างกัน มีการดำเนินการการจัดสภาพของสถานศึกษาที่เข้าร่วม โครงการ “โรงเรียนวิถีพุทธ” ด้านการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรพล เหมตระเวน (2546, 89) ได้กล่าวไว้ว่าเพื่อพัฒนาบุคคล นักเรียน ควรมีมาตรการเกี่ยวกับกิจกรรมนักเรียน คือส่งเสริมการจัดกิจกรรม สร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ให้ผู้เรียนมีความสุขพละทานามัยสมบูรณ์ ละเว้นสิ่งเสพติด การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ รักและ สนใจการกีฬา ร่าเริง แจ่มใส มีวินัยและความรับผิดชอบ มีศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรม กระบวนการ จัดกิจกรรมนักเรียนตามระเบียบการของกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2540 แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 4 พุทธศักราช 2538 ตามนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาบุคลากร การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีความรู้ มีนิสัยรักการอ่าน คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีสุขภาพพละทานามัยสมบูรณ์ ร่าเริง แจ่มใส มีศีลธรรม จริยธรรม มีวินัย มีความรับผิดชอบ ยั่งยืน ประหยัด พึ่งตนเองได้ สามารถทำงานเป็นหมู่คณะ มีจิตสำนึกในความเป็นไทยอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม พัฒนาศักยภาพ เจตคติ ค่านิยมในการดำรงชีวิตเสริมสร้างศีลธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึก ทำประโยชน์เพื่อพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ส่งผลให้ผู้บริหารและครูที่ปรึกษา กิจกรรมทั้งเพศหญิงและเพศชายมีความคิดเห็นต่อกระบวนการกิจกรรมนักเรียนที่ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยณรงค์ ศรีสุข (2545) ศึกษาวิจัยคุณธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย

ผลการศึกษาพบว่านักเรียนหญิงมีค่าเฉลี่ยความมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ตาม การรับรู้ของนักเรียน ทั้งโดยรวม และรายด้านมากกว่านักเรียนชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดกลุ่ม โรงเรียนการกุศลของวัด ในพระพุทธศาสนา จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ด้านกายภาพ ควรมีการดำเนินการจัดทำป้ายนิเทศ ป้ายคติธรรม คำขวัญคุณธรรม จริยธรรม โดยทั่วไปในบริเวณโรงเรียน จัดอาคารสถานที่สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาให้มีความสะอาดร่มรื่น ปลอดภัย สงบและใกล้ชิด ธรรมชาติ จัดบริเวณสถานศึกษาปราศจากสิ่งเสพติด อบายมุข สิ่งมอมเมาทุกชนิด จัดห้องพักรูของพระภิกษุในโรงเรียน จัดทำห้องจริยธรรมในอาคารเรียน ได้อย่างเหมาะสม และควรจัดทำลานธรรมสำหรับนักเรียนและบุคคลทั่วไปในบริเวณโรงเรียน

2. ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ควรมีการส่งเสริมการฝึกฝนอบรมนักเรียนให้เกิดการกิน อยู่ คู่ ฟัง เป็น (รู้เข้าใจเหตุผลและได้ประโยชน์ตามหลักคุณค่าแท้ ตามหลักไตรสิกขา) ส่งเสริมกิจกรรม ความรับผิดชอบดูแลรักษาพัฒนาอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอจนเกิดเป็นนิสัย ส่งเสริมการปฏิบัติกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา อย่างเห็นคุณค่า รู้และเข้าใจ ส่งเสริมให้นักเรียน ระลึกและศรัทธาในพระรัตนตรัยเป็นประจำและในโอกาสสำคัญอย่างต่อเนื่องเป็นวิถีชีวิต ส่งเสริม ให้บุคลากร นักเรียนมีส่วนร่วมและเห็นคุณค่าในการสืบทอดพระพุทธศาสนา ควรปลูกฝังนักเรียน ให้รู้จักบริโภคใช้สอยปัจจัย 4 ในปริมาณและคุณภาพที่เหมาะสมได้คุณค่า ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จัก ดูแลร่างกายและการแต่งกายให้สะอาดและเรียบร้อยอยู่เสมอ ควรสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียน ดำรงชีวิตที่เกื้อกูลต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้นักเรียนประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในศีล 5 อย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมให้นักเรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลาและส่งเสริมให้นักเรียนสามารถ ฟังตนเองได้ และทำงานเลี้ยงชีพด้วยความสุจริต ส่งเสริมให้นักเรียนมีความกตัญญูกตเวที ต่อผู้มี พระคุณและหาโอกาสตอบแทนบุญคุณ ส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตใจเมตตากรุณา มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละ ส่งเสริมให้นักเรียนทำงานและเรียนรู้อย่างตั้งใจ อดทนและขยันหมั่นเพียร ส่งเสริมมี สุขภาพจิตดีมีความร่าเริง แจ่มใส ส่งเสริมให้นักเรียนมีความศรัทธาและเข้าใจที่ถูกต้องในพระรัตนตรัย ส่งเสริมให้นักเรียนรู้บาป-บุญ คุณ-โทษ ส่งเสริมให้นักเรียนใฝ่รู้ใฝ่เรียนรู้จักแสวงหาความรู้และ ใฝ่พัฒนาตนเองพัฒนางานอยู่เสมอ และส่งเสริมให้นักเรียนประเมินผลตัดสินใจเลือกทางเลือก ที่เหมาะสมโดยอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลอย่างมีเหตุผล

3. ด้านการเรียนการสอน โรงเรียนควรดำเนินการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการพุทธธรรม (สอศแทรกคุณธรรม) และหลักไตรสิกขาในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน ส่งเสริมให้มีการนำหลักธรรมมาเป็นฐานในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา ดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนการใฝ่รู้และแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข จัดกิจกรรมบริหารจัดการ เจริญปัญญาทั้งในการเรียนการสอนและในกิจกรรมการดำรงชีวิตประจำวัน สนับสนุนให้ครูใช้สื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการใฝ่รู้และให้แสวงหาความรู้ด้วยตนเองอยู่เสมอ มีการนิมนต์พระสงฆ์หรือเชียววิทยากรภูมิปัญญาทางพระพุทธศาสนา มาสอนนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ สนับสนุนให้ครูนำนักเรียนไปเรียนรู้ที่วัดหรือศาสนสถานที่ใช้เป็นแหล่งการเรียนรู้ประจำของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง และสนับสนุนให้ครูมีการวัดประเมินผลตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย ครอบคลุมตามหลักท้าวานา 4 (กาย ศีล จิตปัญญา) โดยมีจุดเน้นเพื่อพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง

4. ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ โรงเรียนควรมีการจัดกิจกรรมวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม (ลด ละเลิกอบายมุข) ถือศีล 5 และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ครูผู้สอนใช้พรหมวิหารธรรมประจำใจ ในการอยู่ร่วมกัน จัดกิจกรรมให้บุคลากรมีความซื่อสัตย์ และจริงใจ ในการปฏิบัติงาน พัฒนาคำถามความเข้าใจในพระรัตนตรัย และศรัทธาในพระพุทธศาสนา ส่งเสริมให้ครูมีวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม (ลด ละเลิกอบายมุข) ถือศีล 5 และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ส่งเสริมให้ครูมีพรหมวิหารธรรมมีความเป็นกัลยาณมิตร มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความเจริญงอกงามตามหลักไตรสิกขา ส่งเสริมให้ครูมีความรู้และความเข้าใจในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา ส่งเสริมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร อ่อนน้อม ถ่อมตน เคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน ทั้งครูต่อนักเรียน ครูต่อครู นักเรียนต่อนักเรียนและครูต่อผู้ปกครอง และส่งเสริมบุคลากรและนักเรียนให้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้อื่น ยกย่อง เชิดชูผู้กระทำความดีเป็นประจำ

5. ด้านการบริหารจัดการ โรงเรียนควรมีการส่งเสริมให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายธรรมนุญหรือแผนกลยุทธ์ที่มีจุดเน้นการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ แต่งตั้ง คณะกรรมการดำเนินงานแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธและบริหารดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายคือบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) มีส่วนร่วม ปลูกฝังศรัทธา สร้างเสริมปัญญาในพระพุทธศาสนาให้เกิดขึ้นกับบุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง ร่วมมือกับผู้ปกครอง วัด และชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนและชุมชน มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม การดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธอย่างต่อเนื่อง จัดให้มีระบบตรวจสอบและประเมินผล โดยเปิดโอกาสให้มีการเสนอแนะอย่างเป็น กัลยาณมิตรเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีหลักสูตรสถานศึกษา หน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการพุทธธรรมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ส่งเสริมให้บ้านและชุมชนมีสมาชิกที่ดีและ

ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดคอบายมุขทั้งปวง ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมช่วยเหลือในการพัฒนาชุมชนและสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและสนับสนุนให้วัดมีศาสนทายาทเพิ่มขึ้นและเป็นกำลังช่วยงานส่งเสริมด้านพระพุทธศาสนาและเสริมสร้างทางปัญญา ที่เน้นภูมิปัญญาท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาบทบาทของผู้อำนวยการและครูผู้สอนที่ส่งผลต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ในสังกัดกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. ควรศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของผู้อำนวยการ โรงเรียน ครูผู้สอน และชุมชนในโรงเรียนวิถีพุทธ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช
3. ควรศึกษาเปรียบเทียบ การดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธของผู้อำนวยการและครูผู้สอน ในโรงเรียนของจังหวัดอื่นๆ ด้วย
4. ควรศึกษาปัจจัยในการบริหารที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงาน โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา
5. ควรศึกษาปัจจัยในการดำเนินงานด้านบริหารจัดการในด้านการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดนครศรีธรรมราช